

УДК 373.2:[371.382:379.82]

ДИТЯЧІ РОЗВАЖАЛЬНІ ЦЕНТРИ: ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ДОСВІД ТА УКРАЇНСЬКІ РЕАЛІЇ

Вертугіна В.М., Сінозацька Т.П.

Київський університет імені Бориса Грінченка

У статті розкрито передумови виникнення дитячих розважальних центрів, розкрито особливості організації предметно-ігрового середовища в розважальних ігрових зонах та особливості взаємодії дітей при організації ігор в межах розважального центру. Проаналізовано стан досліджуваної проблеми за кордоном і в практиці роботи розважальних центрів м. Борисполя та визначено напрями і перспективи розвитку розважальних ігрових зон в Україні.

Ключові слова: дитячі розважальні центри, розважальні ігрові зони, розвиток дітей, умови, діти дошкільного віку.

Постановка проблеми. Сьогодні важко знайти торгово-розважальний центр, який би не мав дитячої розважальної зони та ігрової кімнати для дітей. Це зручно для батьків і стало необхідною умовою для сімейного відвідування цих центрів, оскільки дітей можна там залишити на деякий час. Тому і зростає попит на влаштування розважальної зони та дитячого розважального центру в торговельному закладі чи закладі харчування. Проте, діяльність дитячих розважальних центрів та ігрових зон в Україні є проблемою не з точки зору їхнього відкриття, а у функціонуванні, оскільки, перейнявши досвід зарубіжних країн у цій сфері, не було враховано специфіки розвитку нашої країни, не налагоджено механізм роботи цих центрів, не відрегульовано процес підбору кадрів до роботи в них, не враховуються особливості психологічного розвитку дітей, які відвідують ці центри та ігрові зони, виникає досить багато питань до наповнення ігрового середовища. На нашу думку, процес відкриття цих центрів (особливо у місцях харчування) проходить хаотично, це ще один спосіб збільшити свій прибуток за рахунок відвідувачів. Ніхто не думає про те, як почувають себе діти в цих ігрових зонах, хто ними опікується, чи не зашкодить їхньому здоров'ю (як фізичному, так і психічному) перебування в цих ігрових приміщеннях, відкритих без врахування елементарних вимог та техніки безпеки. Батьки не цікавляться ліцензією, яка дає право на відкриття розважальних зон для дітей в торгових центрах чи місцях харчування. Окрім цього, сучасні батьки не задумуються й про негативні наслідки відвідування дитини таких закладів дозвілля, зокрема: дитина може травмуватися, відчувати себе покинутою та стане намагатися покинути територію ігрової кімнати без супроводу дорослих, може стати «залежною» від дитячих розважальних центрів, їй стане нецікаво грати вдома і проводити вільний час з батьками [1; 6].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблемою організації дозвілля дітей, виникненням і розвитком дитячих розважальних центрів в Україні переймаються дослідники: Г. О. Бетіна, К. В. Глаголева, О. С. Зубричев, І. В. Лисакова, Т. О. Успенська, Ю. С. Христюк, О. М. Юрчишин та інші. Так, Т. О. Успенська, аналізуючи основні тенденції розвитку дитячих розважальних зон та центрів дозвілля в торгово-розважальних

комплексах великих мегаполісів України, зазначає, що у ХХІ столітті почали відкриватись нові форми закладів дозвілля, які виникли з комунікаційно-рекреаційного простору громадських та торговельних комплексів і стали результатом процесу розбудови суспільства та швидкого розвитку приватного підприємництва, проте діяльність дитячих розважальних центрів і зон потребує конструктивного аналізу [7]. О. М. Юрчишин на прикладі дитячого розважального центру «Sky Park» у місті Львові показує ефективність відкриття таких центрів, проте акцентує увагу на деяких негативних аспектах, зазначаючи, що для проектування даних закладів сьогодні немає ніяких норм та розробок по містобудівній та архітектурно-планувальній організації [8]. Тобто є потреба у відкритті таких закладів, але немає документальних підстав для реалізації цієї ідеї. К. В. Глаголева досліджуючи обладнання ігрового комплексу, зазначає, що воно має бути встановлене безпечним способом кваліфікованим персоналом у відповідності з технічним паспортом на кожен ігровий компонент майданчика, чи весь майданчик, а також згідно інструкцій виробника. І. В. Лисакова розглядає питання організації ігрового середовища в дитячих розважальних центрах, уточнюючи, що середовище має спонукати до активності й давати свободу (можливість вільного пересування в ігровій кімнаті) [4]. І. В. Петрова досліджує питання організації дозвілля в зарубіжних країнах, чим примножує досвід наших співвітчизників у реалізації даної проблеми на території України [5].

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Отже, проблема організації дозвілля дітей потребує негайного розв'язання. Аналізуючи дослідження науковців і наші емпіричні надбання, можна виділити суперечності між потребами в організації дитячих центрів дозвілля і реаліями життя; між виваженими підходами до організації дозвілля дітей в зарубіжних країнах і поверховим дублюванням змістового наповнення таких необхідних в нашій країні центрів дозвілля; між підготовкою працівників у центрах дозвілля у зарубіжних країнах і в Україні.

Мета статті. Розкрити відповідність розважального середовища в дитячих розважальних зонах та ігрових кімнатах умовам розвитку дітей.

Виклад основного матеріалу. Взявши курс на євроінтеграцію, Україна відкриває для себе до-

силь багато цікавих і несподіваних речей. Так трапилось і з організацією дитячих розважальних центрів. Мода облаштувати дитячі розважальні комплекси й кімнати прийшла до нас із Європи, де такий вид сервісу, як правило, безкоштовний. Такі центри в Європі та Америці виникли давно з метою урізноманітнення дозвілля мам і маленьких дітей. Зазначимо, що інфраструктура для сімей з маленькими дітьми найкраще розвинена в Німеччині, Швеції, Великобританії, США, Канаді та Австралії [2; 5]. Звернемо увагу на дитячі зони в кафе і ресторанах. Ці зони передбачені для того, щоб дитина могла гратись, не заважаючи іншим відвідувачам. Дитина може сидіти за окремим столиком, на якому розкладені олівці, фломастери, розмальовки. Вона знаходиться в полі зору батьків. Проте, за бажанням батьків, можна скористатись послугами педагога (за окрему плату). В деяких торгових центрах для найменших відвідувачів є просторі кімнати для матерів, розташовані окремо від туалетів. Там є пеленальні столи, підігрівачі для пляшечок, раковина і крісло, в якому можна відпочити і погодувати дитину. В готелях Німеччини, Великобританії є спеціально виділені приміщення для дітей. Також тут можна скористатись послугами няні. Вважає те, що часто розваги дітей поєднуються з навчальною діяльністю. Наприклад, у Лондоні бібліотеки влаштовують заходи для дітей до двох років. Бібліотекарі їм читають казки, вірші, співають з ними пісні. Для дітей від шести місяців до одинадцяти років відкриті дитячі розважальні центри (наприклад, Talacre Treetops в Кемдені), діти до п'яти років разом з батьками можуть відвідати One O'Clock в Хемпстеді. Наразі вивчається досвід культурно-дозвілєвої роботи в Іспанії [2]. Отже, у високорозвинених країнах зарубіжжя, розвинена мережа дитячих дозвілєвих центрів, які мають розвивальне середовище, підготовлених педагогів і досить часто вони безкоштовні.

Зазначимо, що в Україні розважальні центри для дітей набули популярності приблизно в останні 8-10 років. Вони розміщувалися в торгових центрах, закладах харчування та кіно-театрах. Це були розрізнені невеликі осередки з окремою функцією. Феномен українського варіанта дитячих гральних кімнат і комплексів полягає в тому, що вони перетворилися з «попутного» бізнесу на домінуючий. На думку спеціалістів, більшість таких малих комплексів «годує» основний бізнес, який надав їм дах над головою [6]. Існують певні особливості організації предметно-ігрового середовища в розважальних ігрових зонах. По-перше, предметно-ігрове середовище повинно організовуватись так, щоб кожна дитина мала можливість займатись улюбленою справою. По-друге, предметно-ігрове середовище має забезпечувати свободу й активність дитини, максимально відповідати її інтересам. По-третє, ігрове обладнання повинно відповідати естетичним, санітарно-гігієнічним вимогам, віку дітей. Окрім цих особливостей, існують і інші: в інтер'єрі все має гармонійно поєднуватись із ігровими засобами; кількість іграшок не має бути надмірною – це знецінює їх в очах дітей; усі ігрові та неігрові предмети мають бути безпечними, як у фізичному, так і в морально-духовному сенсі; у житті

дітей не місце образам та іграшкам, що викликають негативні, агресивні емоції. Підтримуємо думку І. В. Лисакової, І. І. Карабаєвої про необхідність забезпечення динаміки й мобільності середовища, що розвиває вміння дітей активно діяти в ньому [3; 4].

З метою вивчення умов, в яких функціонують дитячі розважальні центри, нами було проведено дослідження на базі дитячих розважальних центрів м. Борисполя Київської області: дитячий клуб «Вау», ігрова кімната «Смурфляндія», дитяча розважальна кімната «Kinder Party», кімната для дітей у McDonald's.

Охарактеризуємо ці дитячі розважальні центри.

Дитячий клуб «Вау» орієнтується переважно на пізнавальний розвиток дітей. Тут проводять майстер-класи для дітей різного віку: діток навчають варити красиве мило, розмальовувати писанки, робити смачний букетик із цукерок чи мильних бульбашки, виготовляти казкових персонажів. Відвідавши дитячий клуб «Вау», діти мають змогу взяти участь у різних розіграшах, вікторинах; позмагатись на швидкість та кмітливість; розмалювати цікаві малюнки та перетворитись на казкових істот за допомогою аквагриму; познайомитись з різними країнами світу. Також тут можна влаштувати веселе та яскраве День народження дитини за участю аніматорів клубу. Окремо організовується набір в групу раннього розвитку: в заняття включені елементи арт-терапії, музико-терапії, казко-терапії, танцювальної терапії; використовуються сучасні методики раннього розвитку. У дитячому клубі діє погодинна оплата. Часто організатори клубу влаштовують безкоштовні шоу-програми для малечі.

Дитяча ігрова кімната «Смурфляндія» – найбільша за площею та обладнанням серед інших дитячих розважальних комплексів у м. Бориспіль. На відміну від дитячого клубу «Вау», дитяча ігрова кімната «Смурфляндія» має атракціонне обладнання, зокрема: велика надувна гірка, батут, трьохрівневий лабіринт, карусель «Пальма», атракціони «Рибалочка» та «Смішарики». Також діти, які відвідують ігрову кімнату, можуть розмальовувати цікаві малюнки, пограти в гру Angry Birds і проявити фантазію в пісочниці з кінетичним піском. У кімнаті є безліч цікавих іграшок, книжок (переважно для дітей молодшого шкільного віку) та конструктор LEGO. Також в ігровій кімнаті можна влаштувати дитячий День народження за участю аніматорів та шоу мильних бульбашок, порадувати малюків солодкою ватою. Перебування дитини у кімнаті оплачується за кожні 15 хвилин.

Дитяча розважальна кімната «Kinder Party» невелика за площею, але не дивлячись на це, вміщує все необхідне для розваг дітей: дворівневий лабіринт з перешкодами, невеличкий батут (для 1 дитини), м'які модулі з яких діти можуть складати навіть великі палаци, велика дошка для малювання, іграшкова телефонна кабіна, різноманітне обладнання для проведення змагань. Також у кімнаті є велика кількість м'ячів-стрибунців, на яких діти любляють змагатись на швидкість. Перебуваючи у кімнаті зі своїми дітьми, батьки можуть спробувати смачну каву, чай та молочні коктейлі, які є у продажу. В розважальній кімнаті також можна весело відсвят-

кувати День народження дітей за участю аніматорів та власною шоу-програмою.

Одними з перших приміщень тимчасового перебування для дітей в Україні були дитячі кімнати у мережі ресторанів швидкого харчування McDonald's. Спочатку такі кімнати були орієнтовані переважно на проведенні дитячих свят. Тепер тут працює ігровий майданчик для дітей: малюки можуть покататись на велодоріжці, пограти в баскетбол чи футбол на майданчику, пограти в лабіринті. Також діє читанковий клуб – це літературне читання для дітей віком від 4 до 8 років, тривалість заняття складає 60 хвилин. Для того, щоб потрапити на заняття, слід заздалегідь дізнатись про дату та час його проведення. Відвідування ігрового майданчика та читального клубу є безкоштовним. Але тут батьки мають обов'язково супроводжувати своїх дітей.

Для оцінювання середовища дитячих розважальних центрів ми обрали критерії до розвивального середовища, які визначив В. Ясвін, і на які посилається І. І. Карабаєва: розвивальне середовище має включати три структурні компоненти – просторово-предметний компонент, соціальний та психодидактичний компоненти. Просторово-предметний компонент характеризує приміщення ігрової кімнати, кількість ігрового обладнання та атрибутив, доцільність їх добору, відповідність естетичним, санітарно-гігієнічним вимогам і віку дітей. Предметно-ігрове середовище має забезпечувати свободу й активність дитини, максимально відповідати її інтересам, мати розвивальний характер. Для оцінки й аналізу соціального компоненту розвивального середовища найчастіше використовують такі характеристики: демократичність – авторитарність відносин; активність, репродуктивний характер передачі знань; вузькість – багатство культурного змісту тощо. Психодидактичний компонент характеризує зміст і методи навчання, які використовуються у роботі з дітьми [3].

З метою реалізації поставленої мети нами було використано метод спостереження та анкетування батьків. Проводячи спостереження, ми звертали увагу на вищезазначені компоненти. Опишемо їх.

Дитячий клуб «Вау».

Просторово-предметний компонент. Площа кімнати невелика, але всі предмети розставлені функціонально; систематично підвищується інформативність середовища; в кімнаті є іграшки та предмети для дітей різного віку.

Соціальний компонент. Демократичність відносин, активність, багатство культурного змісту, залучення дитини до колективної роботи з іншими дітьми та батьками.

Психодидактичний компонент. Діти займаються малюванням, ліпленням з кінетичного піску, виготовляють різні вироби власними руками, беруть участь у вікторинах, розіграшах та змаганнях.

Ігрова кімната «Смурфляндія».

Просторово-предметний компонент. Велика площа ігрової кімнати, що забезпечує вільне пересування дітей; усі іграшки та матеріали об'єднані за функціональними ознаками, не всі атракціони відповідають віку дітей (надувна гірка та батут є небезпечними для дітей молодшого

дошкільного віку), у кімнаті переважають яскраві кольори.

Соціальний компонент. Демократичність відносин, активність, багатство культурного змісту, залучення дитини до колективної роботи з іншими дітьми.

Психодидактичний компонент. Діти залучаються переважно до активних ігор (стрибки на батуті, «наздоганялки» в лабіринті); малюють, ліплять з кінетичного піску, складають конструктор LEGO.

Дитяча розважальна кімната «Kinder Party».

Просторово-предметний компонент. Предмети та іграшки відповідають віку дітей, усі іграшки та матеріали об'єднані за функціональними ознаками, проте обладнання у кімнаті розставлено не функціонально, що значно зменшує вільний простір для ігор дітей.

Соціальний компонент. Демократичність відносин, активність, багатство культурного змісту, залучення дитини до колективної роботи з іншими дітьми.

Психодидактичний компонент. Дітей залучають до малювання, проводять літературні читання, вікторини та змагання.

Кімната для дітей у McDonald's.

Просторово-предметний компонент. В кімнаті наявні іграшки та обладнання для дітей від трьох років, більшість дидактичних матеріалів є поліфункціональними, іграшки згруповані за розмірами, систематично підвищують інформативність середовища, урізноманітнюючи тематику можливих ігор дітей.

Соціальний компонент. Демократичність відносин, активність, залучення дитини до колективної роботи з іншими дітьми.

Психодидактичний компонент. З дітьми проводять літературні читання, діти малюють, грають в розвивальні ігри, беруть участь у вікторинах.

Отже, під час проведення дослідження, нами було виявлено, що найбільше відповідає критеріям розвивального середовища дитячий клуб «Вау»: має відповідне обладнання, відповідає принципам облаштування предметно-ігрового середовища, залучає дітей до колективної діяльності та спілкування з іншими дітьми, дає можливість максимально розкрити індивідуальні якості та здібності кожної дитини, використовує різноманітні методи, сприяє не лише фізичному, а й пізнавальному та мовленнєвому розвитку дітей.

Провіши анкетування серед батьків, які відвідують дитячі ігрові кімнати зі своїми дітьми, ми встановили, що більшість з них надає перевагу дитячій ігровій кімнаті «Смурфляндія» та дитячому клубу «Вау». Пріоритетом при виборі ігрової кімнати для більшості батьків є безпечність знаходження дитини в кімнаті, чистота та охайність приміщення, можливість залишити дитину під наглядом. Попри те, що на сьогоднішній день ігрові кімнати в м. Бориспіль користуються значним попитом, батьки вказали ряд недоліків, які виникали у них під час відвідування розважального центру: часті непорозуміння з персоналом закладу, відсутність можливості залишити дитину двохрічного віку під наглядом вихователів ігрової кімнати, сумніви щодо безпечності обладнання, виникнення суперечок між дітьми, недостатня кількість дитячих іграшок.

Висновки і пропозиції. Нині йде активний розвиток торгово-розважальних центрів. З'явилося багато оригінальних і цікавих розважальних зон, як для дітей, так і для дорослих. Розваги і торгівля добре доповнюють і приносять один одному велику користь, у них може бути велике спільне майбутнє. Зазначимо, що розважальні ігрові центри для дітей виникли в Україні не так давно, але все ж вони встигли зайняти провідне місце у дитячому дозвіллі. Зважаючи на те, що більшість сучасних батьків є занадто зайнятими і не мають достатньо часу для проведення його зі своїми дітьми, дитячі ігрові кімнати є чудовим варіантом для вирішення цієї проблеми. Ймовірно, як показують дослідження, найближчі десять років розважальні ігрові зони продовжуватимуть стрімко розвиватись: таке дозвілля користується попитом, власники розважальних центрів отримуватимуть значні прибутки, а батьки матимуть змогу залишити дітей під наглядом за помірну ціну. Зауважимо: якщо на сьогоднішній день в Україні існує досить велика кількість дитячих ігрових зон, які надають фактично однакові послуги та мають аналогічне дитяче обладнання, то в найближчому майбутньому пріоритетом при виборі ігрової кімнати стане її оригінальність, системність, можливість отримати ті послуги, яких немає в інших розважальних центрах.

З огляду на це та, врахувавши результати досліджень науковців, нами розроблено рекомендації щодо покращення умов перебування дітей в розважальних центрах:

1) розділити ігрову зону відповідно до вікових можливостей дітей з метою уникнення травм (зокрема, великі надувні гірки чи батут, який передбачає одночасне перебування в межах атракціону більше, ніж трьох осіб, є небезпечним для дітей, особливо в тих випадках, якщо між дітьми є значна різниця у віці чи вазі; ігрові приставки є недоречними у кімнаті, де перебувають діти до п'яти років);

2) забезпечити дитячий розважальний центр достатньою кількістю працівників, зокрема, створити послуги персональної няні для дітей до двох років;

3) прибрати з ігрових кімнат всі предмети та іграшки, які мають вигляд монстрів, страховиськ; іграшки з агресивним виразом обличчя, чи деформованими частинами тіла, адже вони сприяють виникненню негативних, агресивних емоцій, негативно впливають на психіку та морально-духовний розвиток дітей;

4) забезпечити наявність окремого інструктора для кожного атракціону;

5) чітко визначити межі відповідальності у разі виникнення травм чи ушкоджень дитини;

6) використовувати тільки безпечне обладнання в межах ігрової кімнати;

7) обмежити одночасне перебування дітей у межах ігрової кімнати до 15-20 осіб, адже якщо у кімнаті знаходиться більше, ніж зазначена кількість осіб, це може призвести до виникнення непорозуміння, суперечок серед дітей (кожен атракціон має обмежену кількість відвідувачів); зменшиться імовірність виникнення дитячих травм;

8) залучати батьків до відвідування ігрової кімнати разом зі своїми дітьми (можливо, створити систему знижок, чи шоу-програму, яка б зацікавила батьків);

9) проведення інструктажу серед персоналу щодо перешкоджання виникненню дитячого травматизму та особливостей надання першої медичної допомоги;

10) наявність кваліфікованого працівника, який би забезпечив комфортне перебування у межах дитячого центру дітей з особливими освітніми потребами;

11) прибрати з ігрових кімнат великі плазмові телевізори (вони є недоречними, до того ж у кімнаті є достатня кількість обладнання для того, щоб забезпечити розваги дітей).

Список літератури:

1. Бетина А. О. Особенности социального развития дошкольников в организованном игровом пространстве: диссертация-монография аспиранта факультета психологи / Анна Олеговна Бетина. – Симферополь, 2014. – 223 с.
2. Інфраструктура для сімей з дітьми в розвинених країнах. Режим доступу: megasite.in.ua/40316-infrastruktura-dlya-simejj-z-ditmi-v-rozvinenih-kra-nah.html
3. Карабаєва І. Сучасні підходи до понятійно-термінологічного забезпечення процесу створення розвивального освітнього середовища ДНЗ / І. Карабаєва // Вісник інституту розвитку дитини. Серія: Філософія. Педагогіка. Психологія: Збірник наукових праць / Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова. – К.: Вид-во НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2014. – Вип. 31. – С. 129-133.
4. Лисакова І. Педагогіка дозвілля в Україні / Ірина Василівна Лисакова // Вісник інституту розвитку дитини. Серія: Філософія. Педагогіка. Психологія: Збірник наукових праць / Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова. – К.: Вид-во НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2011. – Вип. 19. – С. 85-87.
5. Петрова І. В. Дозвілля в зарубіжних країнах / І. В. Петрова. – Київ: Кондор, 2005. – 408 с.
6. Симбіоз торгівлі та розваг // Режим доступу: https://dt.ua/.../simbioz_torgivli_ta_rozvag_fenomen_ukrayinskogo_variantu_dityac
7. Успенська Т. О. Основні тенденції розвитку дитячих розважальних зон та центрів дозвілля в торгово-розважальних комплексах великих мегаполісів України / Т. О. Успенська // Архитектурний вісник КНУБА. – 2013. – Вип. 1. – С. 162-168.
8. Юрчишин О. М. Комплексне дослідження дитячого розважального центру «Sky Park» у місті Львові / О. М. Юрчишин, В. С. Думич // Містобудування та територіальне планування. – 2014. – Вип. 54. – С. 496-501.

Вертугина В.Н., Синозацька Т.П.

Киевский университет имени Бориса Гринченко

ДЕТСКИЕ РАЗВЛЕКАТЕЛЬНЫЕ ЦЕНТРЫ: ЕВРОПЕЙСКИЙ ОПЫТ И УКРАИНСКИЕ РЕАЛИИ

Аннотация

В статье раскрыты предпосылки возникновения детских развлекательных центров, особенности организации предметно-игровой среды в развлекательных игровых зонах и особенности взаимодействия детей при организации игр в пределах развлекательного центра. Проанализировано состояние исследуемой проблемы за границей и в практике г. Борисполя, определены направления и перспективы развития игровых зон в Украине.

Ключевые слова: детские развлекательные центры, развлекательные игровые зоны, развитие детей, условия, дети дошкольного возраста.

Vertugina V.N., Sinozatskaya T.P.

Borys Grinchenko Kyiv University

CHILDREN'S ENTERTAINMENT CENTERS: EUROPEAN EXPERIENCE AND UKRAINIAN REALITIES

Summary

The prerequisite of the emergence of children's entertainment centers, the peculiarities of the organization of the subject-playing environment in the entertainment game zones and the peculiarities of the interaction of children in the organization of games within the entertainment center are revealed in the issue. The state of the studied problem is analyzed in foreign aspect and in the practice of entertaining centers of Ukrainian city Boryspil. The directions and prospects of entertaining gaming zones' development in Ukraine are determined.

Keywords: children's entertaining centers, entertaining gaming zones, children development, conditions, children of preschool age.